

Nr 43

Utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder med anledning av att de nordiska ländernas straffskalor icke överensstämmer.

Första lagutskottet har behandlat en i andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 20, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.* I motionen hemställes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att Nordiska rådet i samband med sitt initiativ till införande av en ordning, som bl. a. skulle innebära, att medborgare från ett nordiskt land, som begått brott i ett annat, får undergå straff eller skyddsåtgärder i hemlandet, även måtte uppta de frågor som hör samman med att straffskalorna för samma brott inte är desamma i de olika länderna och om möjligt söka få till stånd en lag, som blir lika för hela Norden».

Beträffande skälen för motionärernas yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Nordiskt samarbete å straffverkställighetens område

Nordiska rådet tillställde år 1956 regeringarna i de nordiska länderna en av rådet vid dess fjärde session antagen rekommendation (nr 5/1956), vari hemställdes att pågående samarbete mellan de nordiska länderna på det straffrättsliga området skulle fortsätta och ytterligare utbyggas.

Rekommendationen grundades å ett medlemsförslag, däri framhölls att ett närmare samarbete lämpligen borde äga rum bl. a. på straffverkställighetens område. I medlemsförslaget konstaterades, att den ökade samfärdseln mellan de nordiska länderna efter passfrihetens införande föranlett vissa problem för de rättsvårdande myndigheterna. I medlemsförslaget anfördes vidare, såvitt nu är i fråga, bl. a. följande:

Straffrättskipningen är sedan gammalt ett fält som strikt förbehållits nationella instanser. Det har alltid ansetts vara en stats suveräna rättighet att utöva straffmyndigheten inom sitt territorium. Ett land har i allmänhet icke ansetts böra bidra till ett annat lands straffrättskipning på annat sätt än att utlämning av förbrytare under vissa omständigheter medgivits. I övrigt har varje land ansetts självt få svara för sin straffrättskipning. De nära förbindelserna mellan de nordiska länderna göra det omöjligt att strikt upprätthålla dessa grundsatser dessa länder emellan. Med hänsyn till den nära rättsgemenskapen mellan länderna är det fastmera naturligt att, i den mån praktiska behov så göra önskvärt, söka utveckla en ordning, som bygger på förtroende för grannländernas rättskipning. Vissa steg i sådan riktning ha också tagits. Så har genom en överenskommelse mellan Danmark, *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 9 saml. 1 avd. Nr 43*

Norge och Sverige 1948 avtalats, att brottmålsdomar avseende böter och förverkande samt ersättning för rättegångskostnader skola under vissa förutsättningar verkställas även i annat land än där domen meddelats. — — —

Ett betydande behov av vidgat samarbete föreligger beträffande *straffverkställigheten*. Särskilt kunna förtjäna understrykas de fördelar, som kunna vinnas genom en nära samverkan vid kriminalvård i frihet. Den som ådömes ett villkorligt straff i annat land än sitt hemland, bör kunna återvända till hemlandet och där bli föremål för den övervakning m. fl. åtgärder, som innefattas i hans i det andra landet ådömda straff. En utveckling i denna punkt är önskvärd och skulle innebära en humanisering av straffrättskipningen. Domstolarna äro för närvarande i ganska stor utsträckning tvingade att ådöma medborgare från annat land ovillkorliga straff därför att de, om de erhöles villkorlig dom, befaras komma att undandra sig den ådömda brottspåföljden genom att återvända till hemlandet. Även beträffande den slutna vården göra sig liknande synpunkter gällande. Medborgare i ett land, som förövat brott i annat land och där dömts till frihetsstraff, bör kunna återsändas till sitt hemland för att där undergå straffet. En sådan ordning kan vara till gagn både för den dömda, som därigenom får möjlighet att under strafftiden vistas i sitt hemland, måhända närmare anhöriga och andra närstående, och ur allmänna synpunkter. Det kan till exempel anföras skäl för att varje land, åtminstone i viss utsträckning, ombesörjer den kostsamma anstaltsvården för sina egna medborgare.

Uppenbarligen komma reformer i den riktning, som här angivits, att draga med sig ett stort antal tekniska problem av delvis mycket invecklad beskaffenhet. Olikheter i den straffrättsliga lagstiftningen både i vad gäller det straffbara området och beträffande straffarterna länderna emellan verka komplicerande. Dessa spörsmål måste givetvis närmare utredas. Justitieministrarna ha vid de båda senaste nordiska justitieministtermötena haft sin uppmärksamhet riktad på här berörda frågeställningar. Det har upplysts att de ha för avsikt att relativt snart upptaga problemen till närmare behandling.

De till Nordiska rådet anslutna regeringarna enades om att Sverige skulle vara koordinerande land för det i rekommendationen avhandlade spörsmålet.

Spörsmålet om nordiskt samarbete beträffande straffverkställigheten har sedermera blivit föremål för ingående överläggningar mellan delegerade, som utsetts av justitiedepartementen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I en inom justitiedepartementet upprättad, den 17 mars 1961 dagtecknad promemoria har med ledning av överläggningarna upprättats utkast till lag om samarbete med Danmark, Finland och Norge angående verkställighet av straff, m. m. Motsvarande utkast har upprättats av delegerade i Danmark, Finland och Norge.

Utskottet

Frågan om ett närmare nordiskt samarbete på straffverkställighetens område har såsom framgår av ovan lämnade redogörelse behandlats av

Nordiska rådet. I en av rådet år 1956 antagen rekommendation hemställdes till regeringarna, att pågående samarbete mellan de nordiska länderna på det straffrättsliga området skulle fortsätta och ytterligare utbyggas. Till grund för rekommendationen låg ett medlemsförslag, vari bl. a. anfördes, att ett betydande behov av vidgat samarbete förelåg beträffande straffverkställigheten. I medlemsförslaget framhölls, att personer, som ådömts frihetsstraff i annat nordiskt land än medborgarlandet, borde beredas möjlighet att avtjäna straffet i hemlandet. Vidare uttalades önskvärdheten av att sådana personer, i de fall då villkorlig dom meddelats, i sitt hemland skulle kunna bli föremål för den tillsyn, varmed den villkorliga domen förenats. Som stöd för de framförda förslagen åberopades huvudsakligen, att det måste vara en fördel att undergå frihetsstraff i hemlandet med möjlighet till kontakt med anhöriga och andra närstående samt att förutsättningarna för tillämpning av villkorlig dom skulle öka, om garantier funnes för att en effektiv övervakning kunde anordnas i vederbörandes hemland.

Sedan delegerade utsetts för Danmark, Finland, Norge och Sverige, har frågan om nordiskt samarbete beträffande straffverkställigheten närmare utretts, och i mars 1961 har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria med utkast till lag om samarbete med Danmark, Finland och Norge angående verkställighet av straff, m. m. Vid de nordiska överläggningarna har upptagits i huvudsak tre frågor, nämligen verkställighet i annat nordiskt land av ordinärt frihetsstraff, anordnande i annat nordiskt land av övervakning av villkorligt dömd samt anordnande i annat nordiskt land av tillsyn över person, som villkorligt frigivits från ordinärt frihetsstraff. I promemorian framhålles, att de nordiska ländernas reaktionssystem i princip står på samma grund men att vissa icke oväsentliga skilljaktigheter finns i utformningen. Med hänsyn till de förefintliga skilljaktigheterna har det syntts lämpligast att införa ett system grundat på en frivillig samverkan med prövning från fall till fall. Enligt promemorian bör därför antagas en lagstiftning, som medger dels att begäran från annat nordiskt land om verkställighet av straff eller anordnande av övervakning eller tillsyn kan tillmötesgå, dels att domar och beslut i det egna landet kan på motsvarande sätt verkställas i de övriga nordiska länderna. Promemorian jämte därvid fogat utkast till lag i förevarande ämne är för närvarande föremål för remissbehandling. Motsvarande utkast har upprättats av delegerade i Danmark, Finland och Norge.

I promemorian har sålunda upptagits de i motionen antydda frågor, som hör samman med att straffskalorna inte är desamma i de olika länderna. Beträffande övriga av motionärerna berörda problem är utskottet i allt fall icke övertygat om att missförhållanden föreligger i den omfattning, som antydes i motionen. Vissa av motionärernas generaliserande uttalanden synes utskottet icke ge en riktig bild av rådande förhållanden.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet anledning ej föreligga att vidtaga åtgärder i enlighet med motionärernas yrkande. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion, II: 20, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 maj 1961

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Branting, Per Olofsson, Nyström, Gezelius, Alexanderson, Fagerström och Hilding;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, herrar Östrand, Svensson i Vä, Gustafsson i Borås, fröken Berggren, herrar Edlund och Martinsson.